

FRUMUSEȚEA ȘTIINȚEI (II)

(Urmare din nr. 282-283)

- **Puteți să-mi dați câteva nume?**
- Alexandru Balaban, chimist; Eugen Segal... Adică nu era interzis, nu era încurajat...
- **Te îngrozea birocrația!**
- Era mai mult decât birocrația, era o încercare de intimidare a celor care vroiau să publice în afară, dar cine n-a ținut cont de asta și a insistat, a reușit!

- **Credeți, totuși, că sunt și oameni care s-au pierdut pe drum, cu toate că erau capabili?**
- Da, fără îndoială. Fără îndoială. N-aș vrea să dau nume, dar cunosc cel puțin doi-trei chimiști de înalt nivel care nu sunt suficient cunoscuți în lume pentru că tot ce-au publicat - și au publicat lucrări de calitate! -, au publicat în țară, în reviste de multe ori locale. Și-atunci, cum spuneți dvs., au îngropat un talent...

- **...care n-a produs nimic. De ce nu vreți să ni-i spuneți?**
- Nu. Nu vreau să dau nume. Dar, o spun cu regret, că dacă cel puțin jumătate dintre lucrările lor și le-ar fi publicat în străinătate, și-ar fi făcut, fără îndoială, un nume.

- **Să ne gândim puțin și la generația nouă de oameni de știință, care va veni după. De unde? De pe băncile școlii? Oferă școala, după părerea dvs., o anumită, să nu-i zicem totală, dar o anumită egalitate de șanse? Cum pot ei să răzbată, oricât de capabili, fără bani?**

- Știu eu? Egalitate de șanse, teoretic, ar exista. Practic, nu. Poate fi vorba de egalitate de șansă între nepotul meu, care are computer pe masă de la vârsta de șapte ani și un copil de aceeași vârstă, de la țară, care nici măcar cămin cultural nu are în satul lui, fiindcă, între timp, s-a transformat în cârciumă, în disco, sau în ce vreți?!

- **Așa stând lucrurile, un copil talentat de la țară, care vine, așa, în gol, are vreo șansă?**

10% dintre studenții noștri - copii de excepție

- Nu știu de ce, dar acum numărul de studenți, copiii de țărani, e foarte mic. Dar nu știu, nu știu de ce s-a produs această ruptură.

- **Probabil că și-au dat seama acum, chiar și cei mai simpli oameni că mai important decât să știi carte este să ai bani.**
- Probabil drumul spre bani e mai scurt acum.

- **Și mai ușor!**

- **Și mai ușor... nu trebuie să treci prin atâția ani grei de școală... Până ajungi să faci bani prin școală trece extrem de mult timp. Și mai e ceva: s-a produs o masificare, ceea ce a dus la scăderea prestigiului celui care învață. A fost un fenomen inevitabil, într-un fel, dar a scăzut, a scăzut mult prestigiul profesilor bazate pe studii superioare.**

- **Credeți în vreo șansă de îmbunătățire?**
- Totdeauna există o selecție. Cam 10% dintre studenții noștri așa zice că sunt, totuși, copii de excepție, care...

- **10%?!
- Zic de excepție. Dar există și o mare masă amorfă... Dar eu n-aș vedea atât de în negru toată situația. Am predat și în Statele Unite, unde studenții nu sunt mai grozavi decât ai noștri, dar acolo e o altă mentalitate și ierarhizarea se face de la sine, există și acolo această masificare a învățământului, de care vorbeam, dar există și o cultivare a elitelor... care la noi lipsește.**

- **Cum credeți dvs. că s-ar putea cultiva și la noi elitele? Cum ar putea fi ajutați copiii supradotați?**

- În primul rând, ei reușesc numai atunci când ajung în mâna unor mentori de calitate, care îi stimulează, îi lansează, îi îndrumă, îi încurajează.

- **De unde atâția mentori?**
- Atâția câți sunt, atâția vor fi și urmașii lor. Poate cu un factor de multiplicare.

- **Dvs. aveți discipoli?**

- Da. Eu pot să spun că plec liniștit de la catedră, pentru că cel puțin trei dintre foștii mei studenți și doctoranzi sunt oameni de calitate, care fac o cercetare la nivelul altor țări sau universități, publică în străinătate, în reviste bune, au devenit... sunt cunoscuți. Și vreau să vă mai spun că am cunoscut și la țară, și în orașele foarte mici, profesori foarte sufletești, foarte devotați, care se zbat, dar nu știu... sunt acoperiți de cenușă...

- **Cum vedeți viitorul Academiei Române? Știți, desigur, că s-au făcut, uneori, tot felul de comentarii, s-a spus că unii academicieni nu și-ar merita întru totul titlul și că, în același timp, oameni foarte merituosi așteaptă pe tușă, fără a fi recunoscuți. E ceva adevăr în toate acestea?**

- Sunt, nu știu, mulți, puțini, dar sunt oameni care ar merita să fie membri ai Academiei Române și care nu reușesc să intre. O dată, că locurile sunt limitate. În al doilea rând, trebuie să fii recunoscut de colegi - vrând-nevrând, poate cu cinism o spun, Academia este un club închis. Primirea în Academie nu este o simplă operație aritmetică, în funcție de numărul lucrărilor.

- **Dar poți fi autorul unei singure lucrări, geniale, și-atunci, ce te faci?**

- Se poate să nu le placă unor colegi de figura, sau de caracterul tău! Repet, Academia e un club închis, în care meritele contează foarte, foarte mult...

- **Dar nu sunt totul!**

- **Dar nu sunt totul!**

- **Vă mulțumesc pentru sinceritate.**

- **E nevoie să fii acceptat de potențialii colegi.**

- **Și pentru asta ce trebuie să faci?**

- Sau să te împui printr-o calitate zdrobitoare, printr-o producție științifică incontestabilă, sau să fii, și ca om, o persoană agreabilă din punct de vedere social.

- **E de-ajuns?**

- Alături de calitatea științifică, așa cum am spus.

- **La ce lucrați acum?**

- Am fost recent invitat de o editură americană - a fost cineva care a asistat la o conferință a mea, în Irlanda, care probabil a stârnit interes! -, iar editura aceasta, Wiley, m-a invitat să dezvolt tema aceea într-o carte. Dar nu știu dacă, în condițiile actuale, așa putea duce la îndeplinire un asemenea proiect.

- **Dar v-ar tenta?**

- Da, pentru că-mi place enorm să scriu.

- **Despre ce anume?**

- Despre chimia supramoleculară a unor metale: staniu, plumb...

Informație am adunată... mi-ar plăcea...

- **Și nu-i păcat să n-o faceți?**

- Încă nu știu dacă voi renunța sau nu... dar trebuie să știți că mi-ar fi extrem de greu să lucrez, pentru că așa avea nevoie de o anumită stare sufletească, o anumită liniște, ar trebui să nu fiu tracasat zi de zi, cu tot felul de treburi.

- **Să înțeleg că, președintele Academiei Române nu-și poate continua activitatea științifică?**

- În postul acesta, zilnic, trebuie să te gândești la altceva, să te ocupi de tot felul de lucruri și nu ai orele de răgaz și de reculegere interioară, necesare scrierii unei cărți.

- **Și nu vă pare rău?**

- Știți, e rău dacă-ți pare rău de ceea ce nu poți să faci. Trebuie să te bucuri de ceea ce faci și să vezi totdeauna partea plină a paharului pe jumătate gol...

- **La dvs. care-i partea plină?**

Interviu cu
acad. IONEL HAIDUC,
președintele
Academiei Române

- Vedeți, în situația asta, mi-am asumat o anumită responsabilitate și, ori faci tot ceea ce se cere făcut, ori renunți. Nu, nu merge cu jumătăți de măsură.

- **Și nu vă plictisește?**

- N-ai timp să te plictisești.

- **Atunci, vă place?**

- De plăcut, nu, nu mă pasionează... când e vorba de ceva administrativ... Editurii i-am răspuns cerând un timp de gândire... n-am refuzat oferta. Dar întâi trebuie să-mi cristalizez ideile, și mi-ar trebui și câteva luni petrecute într-o bibliotecă din străinătate, Germania, S.U.A., unde să am totul la dispoziție, ceea ce e cel mai greu.

- **Și acum, o întrebare, domnule academician, din punctul de vedere al omului de știință, din perspectiva celui detașat de lucruri mărunte și cu o viziune elaborată asupra lumii, poate vreți să-mi spuneți câteva cuvinte despre cum credeți dvs. că vor evolua societățile, Europa, România, cum credeți că se vor rezolva - sau nu?! - fricțiunile care se tot iscă între diverse populații, dacă există vreo posibilitate ca ele să se atenueze sau, dimpotrivă, se vor înăspri?**

- Nu știu, pentru că Europa e, totuși, diferită de Statele Unite, unde lucrurile converg cumva, unde nu se face așa de multă deosebire între oameni, în funcție de locul de unde vin din lume; deși nici acolo nu există încă egalitate deplină. În Europa se uită mai greu istoria, se uită mai greu ce-au făcut unii împotriva altora, trecutul este, uneori, exploatat în interese politice și e ușor să ațâți lumea, venind cu niște exemple din trecut...

- **Și cine scrie istoria, și asta este foarte important!**

- Istoria o scriu învingătorii!

- **Da, și uneori, o mai scriu și mincinoșii!**

- O scriu și mincinoșii, care „uită” unele fapte, sau nu le recunosc, altele sunt trecute sub tăcere, altele exagerate...

- **Deci dvs. credeți că, din punctul acesta de vedere, Europa va evolua mai lent decât America.**

- Fără îndoială. Fără îndoială. Dar vor trebui, totuși, să evolueze, și prin crearea acestei Uniuni Europene, în care circulația a devenit liberă și oamenii au posibilitatea să se cunoască mai bine, poate că... se vor atenua sentimentele care despart oamenii.

- **Credeți asta?**

- Cred. Dar nu peste noapte. E nevoie

de nu știu câte generații, dar...

- **Câte?!**

- Două, trei... dar, armonie deplină nu va exista niciodată. Vedeți că până și în familii există ciocniri, contradicții, neînțelegeri, care uneori duc la divorț, alteori se atenuază și oamenii se împacă... În aceste condiții, cum să ne imaginăm o imensă societate perfectă?!

- **Dar știința, ziceți dvs., că va progresa și va merge în întâmpinarea dorinței noastre de mai bine. Știința, însă, poate să facă și rău.**

- Se dezvoltă și în direcția mijloacelor de distrugere.

- **Orice descoperire este, în sine, un lucru abstract. Felul în care o folosești poate să fie bun sau rău.**

- Cui se poate că cercetările îndreptate înspre distrugere, cercetările militare, au dat produse secundare care au devenit foarte importante. Toată electronica, toate mijloacele acestea de comunicare, Internetul, sunt produse secundare ale cercetărilor militare.

- **Este foarte interesant ceea ce spuneți. Asta pledează pentru existența unei legi a compensației, întotdeauna unde există rău, există și puțin bine, și invers... Asta ca să putem încheia într-o notă oarecum optimistă! Vă mulțumesc din toată inima și vă doresc să continuați să scrieți... să vă continuați adevăratul dvs. drum...**

- Un laureat al Premiului Nobel spunea că, atunci când ai atins un anumit nivel în profesie, ai și răspunderea de face ceva și pentru alții.

- **Este foarte frumos ceea ce spuneți. Dar eu tot îmi repet dorința de a vedea cât mai curând noua dvs. carte. Oricum, oricare va fi decizia dvs., vă urez foarte, foarte mult succes... Și să aveți parte de sănătate, fiindcă de oameni ca dvs. țara noastră are mare nevoie!**

A consemnat NEDEEA BURCĂ

Trebuie să te bucuri de ceea ce faci

Răspunderea de a face ceva pentru alții

Conexiuni esențiale

Recentul număr al revistei „Academica”, editată de Academia Română, receptivă la toate evenimentele științifice și culturale ale țării, a prezentat și o documentată sinteză asupra desfășurării la Sibiu, între 24 și 27 iunie 2007, a Festivalului „Euroiudaica”, manifestare care a reunit contribuții valoroase ale culturii evreiești din țara noastră, din Europa și din Israel, exprimând aportul unor pictori, muzicieni, coregrafi, artiști dramatici și, nu în ultimul rând, oameni de litere și știință. Manifestarea a fost înnoibilă și de participarea președintelui Academiei Române, acad. Ionel Haiduc, vorbind în deschiderea Festivalului, precum și a vicepreședintelui Academiei Române, Marius Sala. Revista ne-a prezentat, totodată, interesante informații științifice, opinii și dezbateri ale distinșilor academicieni, precum și fascinante secvențe de istorie culturală. Remarcăm studiul acad. Solomon Marcus, privitor la „Analele Academiei Române”, precum ne bucură și inițiativa creării Centrului de informare Roșia Montană, inaugurat, la 30 iunie a.c., de Fundația „Soros” în parteneriat cu Academia Română. Remarcăm, de asemenea, printre viitoarele apariții de la Editura Academiei Române, volumul îngrijit de Gheorghe Mihăilă, *Locul lui H. Tikin, membru de onoare al Academiei Române*, care va reuni comunicările expuse la Sesiunea științifică organizată de Secția de Filologie și Literatură a Academiei Române, la 13 martie 2006, fragmente din scrierile savantului, extrase din recenziiile și articolele ce i-au fost consacrate, ca și din unele sinteze privitoare la lingvistica românească. Două articole dedicate familiei lui Tikin vor întregi volumul. Regretăm, la rândul nostru, dispariția academicianilor Virgil Căndea, Ovidiu Maitec, Alexandru Timotin, Ioan Ursu și Nicolae Patraulea, oameni de o nobilă distincție intelectuală, fiecare dintre aceștia reprezentând o grea pierdere pentru comunitatea academică, pentru noi toți.

În încheiere, să ne fie îngăduit, în numele cititorilor revistei, să adresăm felicitări și urări de sănătate, de viață lungă și de rodnică activitate în continuare academicianului Ionel Haiduc, cu prilejul împlinirii frumoasei vârste de 70 de ani. Îi mulțumim, totodată, omului de cultură și chimistului de înalt prestigiu pentru bunăvoința și sinceritatea manifestate cu prilejul acordării acestui interviu. (R.E.)

Când totul pare spus...

Ce ar putea spune, totuși, editorul R.E. într-o succintă casetă de încheiere, când totul ar fi părut spus? O esențializare, cel mult, redusă la câteva cuvinte... Un om de știință, de recunoscută valoare mondială, cu peste 50 de ani de stăruință și har în domeniul cercetării chimice; adept al colaborării creatoare internaționale, ales recent președinte al Academiei Române, s-a adresat deschis cititorilor revistei noastre, ca un vechi prieten... Cum să nu remarc, totodată, implicarea sa profundă și responsabilă în întreaga viață științifică a României de azi. Cu luciditate, cu mult spirit civic și fără menajamente conjuncturale. Și să asociem, firește, întâlnirii noastre de suflet, urarea din inimă a cititorilor noștri, din țară și de peste hotare, de azi și de peste timp, în ideea-speranță, atât de potrivită la cei 70 de ani, împliniți anul acesta de academicianul Ionel Haiduc, o urare de îndrăgită continuare a creației științifice până la (cel puțin) 120! În limba profeților noștri: „AD MEA VEESRIM!” (DOREL DORIAN)

